

Passend onderwijs trekt regelmatig de aandacht, ook van de media en in de Tweede Kamer. Een aantal vragen keert steeds terug. Het consortium dat de evaluatie passend onderwijs uitvoert zette en paar feiten op een rij. Deze feiten zijn gebaseerd op onderzoek dat tot 2018 is gedaan; ondertussen loopt het onderzoek door.

Blijven meer leerlingen in het regulier onderwijs sinds de invoering van passend onderwijs?

- Tussen 2014 en 2016 daalde het aantal leerlingen in speciaal basisonderwijs (sbo) en speciaal onderwijs (so). Sinds 2016 neemt landelijk het aantal leerlingen in het sbo en so weer (licht) toe.
- In samenwerkingsverbanden met een negatieve verevening is vaker sprake van een afnemend aandeel leerlingen in sbo en so. Het verband met verevening is echter zwak; er zijn ook samenwerkingsverbanden met een positieve verevening waar het sbo/so aandeel afneemt.

Zijn er minder thuiszitters?

- Ondanks veel aandacht en inzet voor deze groep, is het aantal thuiszitters met de invoering van passend onderwijs niet gedaald, maar gestegen. Dat komt ten dele doordat thuiszitters beter in beeld zijn en beter worden geregistreerd.
- Bij thuiszitters speelt veelal een combinatie van complexe problemen van de leerling zelf, de thuissituatie, de school en professionele hulpverlening. Scholen kunnen die problemen niet alleen oplossen. Hoe langer leerlingen thuiszitten, hoe moeilijker de terugkeer naar het onderwijs.
- Thuiszitters vormen een (heel) kleine subgroep van leerlingen waarvoor passend onderwijs is bedoeld. Naar schatting heeft een vo-samenwerkingsverband op ieder moment gemiddeld ruim vijftien leerlingen die meer dan drie maanden niet naar school gaan, in een po-samenwerkingsverband gaat het gemiddeld maar om enkele leerlingen.

Krijgen leerlingen adequate ondersteuning?

- Of leerlingen adequate ondersteuning krijgen is niet vast te stellen op basis van generieke en objectief meetbare criteria. Dat komt onder meer doordat samenwerkingsverbanden, besturen en scholen hierin eigen keuzes mogen maken en dat ook doen.
- Door die ruimte voor eigen keuzes is er meer flexibiliteit gekomen in de toewijzing van extra ondersteuning. Dat wordt door betrokkenen in het onderwijs positief gewaardeerd.
- Nog niet alle scholen hebben duidelijk voor ogen wat van hen verwacht wordt volgens de lokaal gemaakte afspraken. De meeste scholen vinden dat ze er goed in slagen – in ieder geval – de basisondersteuning te bieden.
- Er is nog steeds sprake van medicalisering; labels blijven een rol spelen bij de toewijzing van ondersteuning. Maar ‘slagbomen’ in de toegang tot ondersteuning op basis van diagnoses komen minder voor.

- De keerzijde van meer flexibiliteit is minder transparantie. Vooral voor ouders is niet altijd duidelijk welke ondersteuning verlangd mag worden.
- De afstemming tussen onderwijs, jeugdhulp en zorg vraagt en verdient nog veel aandacht.

Worden leraren meer belast door passend onderwijs?

- Leraren ervaren meer belasting dan voorheen bij het lesgeven aan leerlingen met extra ondersteuningsbehoeften. Hoe dat komt is niet helemaal duidelijk. Er zijn geen indicaties dat het aantal leerlingen met ondersteuningsbehoeften toeneemt in klassen op reguliere scholen. Er zijn wel lichte indicaties dat ondersteuningsbehoeften wat zwaarder worden, in het speciaal basisonderwijs en in het voortgezet onderwijs.
- Er is ondersteuning beschikbaar voor leraren, zowel binnen de eigen school als van externen. In het basisonderwijs is de inzet van 'extra handen in de klas' toegenomen. Leraren voelen zich over het algemeen goed ondersteund vanuit hun eigen school. Over steun van buiten de school zijn leraren soms wel, soms niet te spreken; gegeven adviezen vindt men niet altijd bruikbaar of werkbaar.
- Leraren, intern begeleiders en zorgcoördinatoren ervaren in procedures rond leerlingenzorg nog steeds bureaucratie, al geldt dit niet voor iedereen. Dit speelt een rol in de ervaren belasting.
- Een andere verklaring voor de ervaren belasting is dat leraren zich tekort voelen schieten ten opzichte van de hoge verwachtingen van ouders en van henzelf.

Worden de middelen goed besteed?

- Samenwerkingsverbanden, schoolbesturen en scholen hebben veel ruimte gekregen om zelf te bepalen hoe ze de middelen voor passend onderwijs het beste kunnen besteden. Betrokkenen in het onderwijs waarderen deze ruimte. De keerzijde daarvan is dat moeilijk is na te gaan of de middelen goed worden besteed.
- Door het budget voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften landelijk vast te zetten, zijn de kosten voor passend onderwijs voor de rijksoverheid bekend en beheerst.
- Samenwerkingsverbanden sluizen het grootste - en een steeds groter - deel van de middelen rechtstreeks door naar schoolbesturen en scholen.
- Het merendeel van de schoolleiders is (desondanks) ontevreden over de omvang van het budget dat de school krijgt voor leerlingen met ondersteuningsbehoeften. Verreweg de meeste scholen zetten ook andere middelen in voor leerlingen die extra ondersteuning nodig hebben.
- Naar een goede wijze van verantwoording over de besteding van de middelen zijn vooral samenwerkingsverbanden nog zoekende.

Meer informatie

Het onderzoek maakt deel uit van het door het Nationaal Regieorgaan Onderwijsonderzoek gefinancierde onderzoeksprogramma Evaluatie Passend Onderwijs 2014-2020. Bezoek onze website voor meer onderzoeksresultaten: www.evaluatiepassendonderwijs.nl

Bron: Ledoux, G., & Waslander, S. (2019). [Stand van zaken Evaluatie Passend Onderwijs. Deel 5: Tussenstand](#). Amsterdam/Tilburg: Kohnstamm Instituut/TIAS School for Business and Society.